

بسته‌های اقتصادی در گذشته تدوین شده‌اند این روزها هم می‌شوند لایه‌سال‌های بعد هم خواهند شد این بسته‌ها تمهیدات اقتصادی و پولی و مالی اند که در همه جای جهان رواج دارند. تقریباً همه کشورهای فقیر و غنی، دوره‌هایی از تاریخ اقتصادی خود را با تدوین و اجرای بسته‌ها گذرانده‌اند. این بسته‌ها غالباً، حاوی تصمیم‌هایی غیر استراتژیک و مقطعی اند که برای بازگرداندن امور به روال طبیعی، آماده می‌شوند. البته پس از عادی شدن اوضاع، خود به خود منتفی می‌شوند. اما حوزه سیاست چه؟ آیا سیاست هم به بسته‌هایی برای بازگشت به روال هائیناز دارد؟

سیاست ایران، چندی است از روال خارج شده و کارایی برخی نهادهای سیاسی کشور کاهش یافته است. این وضع از جهاتی حاصل منازعات داخلی است. وزیر جهاتی دیگر، فشار خارجی یا به تعبیر دقیق‌تر جنگ اقتصادی و روانی و امنیتی ایالات متحده با ایران. سیاست ایران، چگونه از روال خارج شد؟ تبعات این وضع چه بود؟ و چگونه می‌توان به روال هائیناز گشت؟

۱- فرآیند خارج شدن کارها از روال طبیعی، از نیمه دهه ۱۳۸۰ و با تیره شدن رابطه قوه مجریه با نهادهای دیگر کشور آغاز شد، با رخداد های پس از انتخابات ۱۳۸۸، تشدید شد و با ماجرای استعفای وزیر اطلاعات در سال ۱۳۹۰ و پس از آن، به نقطه اوج رسید. قوه مجریه ایران که از سال ۱۳۶۰ و پس از عزل ابوالحسن بنی‌صدر، به نهاد اصلی کشور پس از نهاد رهبری تبدیل شده بود و این وضع را تا سال ۱۳۹۰ کاملاً حفظ کرده بود، در این سال به نهادی کم‌اثر و حتی لنگری به پای نهادهای دیگر تبدیل شد. این ناکارآمدی نهادی، موجب فرو افتادن پرده‌های ملاحظه و احترام به نهاد دولت شد که کاملاً ادامه دارد.

رضا دلیری

۲- کم‌اثر شدن نهاد دولت، مقارن شد با روزگاری که ایران بیش از گذشته به دولت قوی نیاز داشت. از سویی تحریم‌های بین‌المللی عرصه را بر اقتصاد ایران تنگ کرد. بود و از سویی دیگر باید بخشی از منابع ایران صرف خاموش کردن منازعات منطقه‌ای و اعاده‌نظم و پاسداری از حریم‌های امنیت ملی می‌شد. کم‌اثر شدن قوه مجریه که کارگردان اصلی اقتصاد عمدتاً دولتی ایران است و هم‌زمان با آن کاهش درآمدها و افزایش هزینه‌ها، موجب کند شدن آنگاه سرمایه‌گذاری و پایین آمدن بهره‌وری شد که طبیعتاً کاهش رشد اقتصادی انجامید. جای خالی دولت را در چنین فضایی که حضورش ضروری بود؛ اما توان حضور نداشت. نهادهای دیگر کشور پر کردند. دوا انتخابات پیاپی ۱۳۹۲ و ۱۳۹۶، به نوعی این وضع را تشدید کرد و گسل نهادی در ایران بزرگ‌تر شد. زیرا در کارزارهای انتخاباتی این دو دوره، هر دسته از نهادهای کشور توسط دسته‌های دیگر تاخته شد و دو جهات رجال سیاسی متصل به این نهادها قول کرد.

۳- افول نهاد اجرایی، از قدرت همه نهادهای رسمی کشور کاست و دو پیامدهم و کاهنده آفرید که شاید بتوان آنها را مهم‌ترین تهدید برای منافع ملی و امنیت ملی در همه سال‌های پس از انقلاب به‌شمار آورد. پیامد اول، ضعیف شدن صدای واحد نظام سیاسی و شدت گرفتن صداهای متفرق مسوول و غیر مسوول بود. این صداهای متفرق، صلابت انشقاق در مان‌ناپذیر انگاشته شد و به این گمان انجامید که کشور به سوی بحران پیش می‌رود. فسادهای مالی تکرار شونده این گمان را موجب شد و چنین نمایانند که گویی مفسدان، «فرصت باقیمانده» را مغتنم شمرده و در حال بستن بار خود هستند. این گمان‌ها و رخدادها، موجب بی‌اعتمادی به کارکرد نهادهای اجرایی شد. پیامد دیگر افول نهاد اجرایی، انتقال این پیام به جامعه بود که دیگر از این نهاد کشور کاری بر نمی‌آید و باید عریضه را به جاهای دیگر فرستاد. این یعنی اینکه مسوولیت ناکارآمدی‌های اجرایی متوجه قوه مجریه نیست و کلیت نظام سیاسی باید پاسخگویی آن باشد. اعتراض‌های خیابانی پراکنده و محدود زمستان پار سال و همین هفته‌های اخیر، بازتاب چنین دریافتی بود.

۴- بلوغ‌یابی وضع ناگوار، نظام سیاسی ایران هنوز از نظام‌های پانیت جهان به‌شمار می‌رود و اعاده کارکرد نهادهای تصمیم‌گیری استراتژیک نیاز ندارد. روال‌های به هم خورد غالباً در حوزه‌های نرم‌افزاری و در صدر همه «سخن گفتن مقام‌های کشوری و لشکری» است. اعاده نهادهای مستاد و شورایی هم لازم ندارد. برای چنین اقدامی کافی است. مقام‌های کشور ابتدا باور کنند که نظام سیاسی پانیت است، دوم همگی یک بار دیگر قانون اساسی، خاصه فصول مربوط به اختیارات و مسوولیت‌های خودشان را بخوانند. سوم در این پیام اجتماعی مذاقه کنند که مسوولیت‌های قوه مجریه اکنون متوجه همه نهادهاست و چهارم این موضوع ساده‌ر یا یادآورند که بزرگ‌ترین نمایش ثبات کشور، نمایش آramش گفتاری و کرداری است. پذیرش این موارد چهارگانه یعنی تدوین بسته آramش و ثبات سیاسی.

نگاهی انتقادی به سیاست‌های ارزی جدید

بسته ارزی جدید آجيل مشكل گشای نیست

تفاوت بسته جدید ارزی با بسته جهانی‌گیری در این است که این بار صرافی بازار آزاد به رسمیت شناخته شده است که نکته مثبتی است و دولت قرار است صرفاً به کالاهای اساسی ارز ۴۲۰۰ تخصیص دهد و واردات و بقیه نیازهای تعریف شده توسط بانک مرکزی از محل ارز صادراتی در بازار ثانویه تامین شود و مبنای تعیین قیمت ارز بازار ثانویه هم بازار آزاد است

که این بسته صرفاً شیوه‌نامه مبادله ارز صادراتی و آزاد است نه چیزی بیشتر که همین شیوه‌نامه هم اشکالات زیادی دارد. دولت گوید در فضای خلأ با حذف پارامتر مهم تحریم بر نامرئیزی می‌کند که پاشنه آشیل دوم این طرح است. یعنی صرفاً به شیوه تبادل دلار پرداخته است و بر آورد واقعی از عرضه و تقاضا در آن دیده نشده است. بالاخره ارز صادراتی با وجود تحریم دلار، طلا و ریال به راحتی امکان ورود ندارد و زمانی که عرضه محدود شود، طرف تقاضا تقویت می‌شود که رشد انفجاری قیمت را باعث می‌شود.

فعلاً فضای رسانه‌ای مثبت است و مردم گمان می‌کنند تحول عظیم در سیاست‌های دستگاه دیپلماسی امریکا و ایران رخ خواهد داد و هم‌زمانی این موضوع با تبلیغات وسیع دولت برای بسته جدید ارزی به این فضای امیدوارانه دامن زده است. اما نه این بسته جدید گره‌های از مشکلات ارزی می‌گشاید و نه چشم‌اندازی از تغییر سیاست‌های خارجی دیده می‌شود. در این نوشته بیشتر به عوامل بنیادی تغییر قیمت دلار و سکه پرداخته شد و تحلیل قیمتی سکه و دلار در نوشته‌های دیگر بررسی خواهد شد. اما به طور خلاصه می‌توان گفت، تثبیت دلار حول قیمت ۹۰۰۰ تومان موقتی است و با توجه به باقی ماندن عوامل رشد قیمت، حرکت به اندازه مسیر ۶ ماهه قبلی در نمودارها مستتر است. مگر آنکه عوامل بنیادی و شتاب دهنده قیمت دلار تغییر کند که برای فهم این عوامل باید اخبار را رصد کرد.

نشده است که همین می‌تواند پاشنه آشیل طرح جدید شود. در بسته جدید ارزی مسافران خارجی می‌توانند ارز خود را از صراف بازار پایه مدارک معتبر سفر دریافت کنند اما چون امکان خرید ارز برای خریدار خانگی وجود ندارد پس قطعاً بازار سوم سیاهی تشکیل می‌شود که گپ قیمتی بالایی نسبت به ثانویه خواهد داشت که همین موضوع زمینه رانت‌جویی بالایی را از محل ارز مسافرتی بازار ثانویه به وجود می‌آورد. می‌توان سفرهای صوری و مدارک مسافرتی کاغذی زیادی را در این طرح دید. زمانی که دولت کف قیمت را با شرایط فروش خاص در بسته جهانی‌گیری ۴۲۰۰ دلار، تا ۱۲۰۰۰ تومان رشد کرد و حال که کف قیمتی با همان شرایط فروش از حدود ۸۵۰۰ تا ۹۰۰۰ در بازار ثانویه بسته شده است، مطمئناً سقف قیمت در بازار سیاه سوم می‌تواند همانند رشد دوبرابری کف به دوبرابر قیمت رشد کند و چون بازار سوم سیاه بر روی بازار ثانویه تأثیر دارد این رشد در بازار سیاه، رشد بازار ثانویه را هم همراه داشته باشد. در تبلیغ بسته جدید ارزی، طوری عنوان می‌شود که گویا این طرح به تنهایی می‌تواند بازار ملتهب ارز را متعادل کند و ثبات را به بازار ارز برگرداند و به عوامل برون‌زای رشد دلار توجه نمی‌شود. در حالی

در تبلیغ بسته جدید ارزی، طوری عنوان می‌شود که گویا این طرح به تنهایی می‌تواند بازار ملتهب ارز را متعادل کند و ثبات را به بازار ارز برگرداند و به عوامل برون‌زای رشد دلار توجه نمی‌شود. در حالی

تصمیم یک شبه که چوب حراج به ۳۰ میلیارد دلار سرمایه ارزی زد و به التهابات و رانت‌خواری دامن زد، حداقل یک عذرخواهی ساده کنند. تصمیمی که یک شبه گرفته می‌شود ۳ ماه طول می‌کشد تا اصلاح شود.

در بسته قبلی ارزی دلار با نرخ ثابت ۴۲۰۰ به همه وارد کنندگان و مسافران و دانشجویان داده می‌شد و فقط به خریداران ارز خانگی توجهی نشده بود و داشتن ارز خانگی را بیش از ۱۰۰۰۰ دلار قاچاق اعلام کرده بود و صرافی‌ها رسماً تعطیل شد. بی توجهی به نیاز بازار آزاد، خریداران خانگی و وارد کنندگان جزء، باعث شد که دلار انفجاری رشد کند و با تثبیت قیمت ۱۲۰۰۰ تومان گپ ۸۰۰۰ تومانی با دلار جهانی‌گیری پیدا کند و حتی دلار محاسبه شده برای هر سکه به ۱۷۰۰۰ تومان برسد و سکه حباب مثبتی ۱/۵ میلیون تومانی پیدا کند. از طرفی زمینه رانت‌خواری و ثبت سفارش‌های کاغذی چند برابری نسبت به سال گذشته را باعث شد. لذا اینبار بر خلاف رسکات معمولی بسته جهانی‌گیری به سناها و حتی تفاوت‌های اندک که هم تفاوت‌های اندک هم کار را برای موفقیت این بسته جدید سخت خواهد کرد. کلاً ولت مردان می‌آید گرفته‌اند از اشتباهات درس بگیرند و وقتی با یک

تثبیت دلار حول قیمت ۹۰۰۰ تومان موقتی است و با توجه به باقی ماندن عوامل رشد قیمت، حرکت به اندازه مسیر ۶ ماهه قبلی در نمودارها مستتر است. مگر آنکه عوامل بنیادی و شتاب دهنده قیمت دلار تغییر کند که برای فهم این عوامل باید اخبار را رصد کرد

رشد قیمت دلار و سکه به وجود آمده است با ارائه بسته جدید ارزی به فضای نزول قیمت سکه و دلار دامن زد. اگر چه دولت تبلیغات فراوانی برای این بسته جدید ارزی کرده است و می‌کوشد آن را داروی شفابخش التهابات ارزی و سکه قلمداد کند، اما عملاً این بسته جدید ناقص بسته قبلی دولت مبنی بر تک‌نرخ کردن ارز با قیمت ۴۲۰۰ و بازگشت به قبل از فاجعه بسته ارزی جهانی‌گیری است با تفاوت‌های اندک که همین تفاوت‌های اندک هم کار را برای موفقیت این بسته جدید سخت خواهد کرد. کلاً ولت مردان می‌آید گرفته‌اند از اشتباهات درس بگیرند و وقتی با یک

معاون سازمان توسعه تجارت خبر داد:

امضاهای طلایی در بسته جدید ارزی حذف شد

از رانت بالاتر می‌رود و از سوی دیگر نیز می‌توان بهتر آن را مدیریت کرد.

وی با بیان اینکه می‌توان هوشمندانه‌تر از گذشته نسبت به سیاست‌های ارزی و تجاری تصمیم‌گیری کنیم و تغییراتی را نیز مجدداً در بسته جدید اعمال کنیم، افزود: در بسته ارزی گذشته به دلیل تعدد بالای کالاهای قرار گرفته

در فهرست مضمومین دریافت ارز دولتی، سیستم نظارتی در واقع دولت نمی‌توانست بر همه آنها نظارت درست و دقیقی داشته باشد اما در بسته جدید تعداد این کالاهای به شدت کاهش پیدا کرده، محدود به کالاهای اساسی و امنیت غذایی مردم شده است و دیگر شاهد اتفاقات تلخی که در ماه‌های گذشته می‌افتاد و تخلفاتی که صورت می‌گرفت نیستیم. معاون توسعه صادرات کالا و خدمات سازمان توسعه تجارت ایران ادامه داد: در زمینه سیاست‌های تجاری و ارزی مرتبط با کالاهای اساسی نیز باید با تدبیر حرکت کنیم چرا که وقتی پارانها و سوبسیدی برای واردات کالاهای اساسی داده شود، در واقع به این دلیل پارانها را پرداخت می‌کنیم که مردم و به ویژه نیازمندان جامعه با قیمت مناسب بتوانند این کالاهای اساسی را تأمین کنند اما اگر چنین اقدامی سبب بروز پدیده‌های مانند قاچاق شود، کالایی که برای تأمین نیاز و امنیت غذایی کشور خودمان وارد می‌کنیم، اگر از

معاون سازمان توسعه تجارت ایران اعلام کرد که در بسته ارزی جدید از امضاهای طلایی یا فضا‌هایی که می‌تواند به سمت رانت‌گرایی یا بد خبری نیست و پیگیری پرونده مختلفان و سودجویان ارزی در بسته گذشته ادامه دارد که دستگاه‌های نظارتی و قوه قضاییه باید جدی‌تر و حساس‌تر از گذشته آن را بررسی کنند.

به گزارش ایسنا، پس صحبت‌های رئیس‌جمهور و گفته‌های دولتمردان از بسته جدید ارزی، روز گذشته این بسته اجرا و نهایتاً اسامی اقلیمی که به عنوان کالاهای اساسی مشمول ارز دولتی می‌شوند نیز منتشر شد که کارشناسان و تجاران را بهتر از بسته نخست ارزی عنوان می‌کنند. در این باره محمدرضا مودودی - معاون توسعه صادرات کالا و خدمات سازمان توسعه تجارت ایران - در گفت‌وگو با ایسنا، اظهار کرد: تصویب و اجرای بسته جدید ارزی گامی رو به جلو برای دولت بود، چرا که خارج شدن سیاست‌گذاری‌های ارزی از امضاهای طلایی یا فضا‌هایی که می‌تواند به سمت رانت‌گرایی پیدا کند، نکته مثبت برای مردم و نظام تجاری کشور است. هر وقت که محدودیتی ایجاد می‌شود، به سمت فساد و رانت‌گرایی پیدا می‌کند و در واقع پتانسیل آن را پیدا می‌کند و هر قدر این دایره محدودیت کوچک‌تر می‌شود، توان اجرایی برای جلوگیری

آینده این فهرست اصلاح می‌شود. گره‌ها در بسته جدید ارزی کالاهایی مشمول دریافت ارز دولتی بسیار محدودتر. بیش از ۲۰۰۰ قلم کالای تعریف در بسته گذشته است. معاون توسعه صادرات کالا و خدمات سازمان توسعه تجارت ایران افزود: در بسته گذشته دولت منابع ارزی خود را به تقریباً همه متقاضیان و نیازمندان از اختصاص داده و همین عامل سبب شد تا صف‌های طولانی برای دریافت ارز دولتی شکل بگیرد. که در این شرایط نیز انواع و اقسام تخلفاتی در این زمینه شکل می‌گرفت که نظارت و برخورد با آنها از توان دولت خارج بود. به همین دلیل دولت مابه‌التفاوت قیمت ارز صرف کالاهای اقلیمی کرده که دهک‌های پایین جامعه و نیازمندان به آن نیاز دارند از آن بهره‌مند شوند و از سوی دیگر نیز بر تمامی مراحل و فرآیندها هزینه‌کرد این منابع ارزی نظارت می‌کنند.

مسیرهای غیرقانونی به کشورهای دیگر قاچاق شود، ظلم مضاعفی به ایران صورت گرفته است. مودودی با بیان اینکه مردم باید مسوولیت اجتماعی خود را بشناسند و خودشان باید در این راستا کمک کنند که شاهد پدیده قاچاق با توجه به تفاوت قیمت‌ها در ایران نسبت به کشورهای همسایه نباشیم، گفت: بنابراین باید سیاست‌گذاری ویژه‌ای برای توزیع کالاهای اساسی در کشور داشته باشیم که در حال حاضر بر نامرئیزی‌ها و سناریوهای مختلف در حال بررسی است و به دنبال هدف نهایی دولت در این زمینه هستیم تا هزینه‌ای که می‌کند به دست مستحقان واقعی برسد و قاچاق نیز شکل نگیرد.

وی در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه اعلام کرد: به غیر از کالاهای اساسی و دارو کالاهای دیگری مانند کاغذ نیز در لیست دریافت کنندگان ارز دولتی قرار دارند و مسلمان در